

DV MRAV iz Čakovca

Ponašanje

Projekt PONAŠANJE započeo je nakon dvotjednog praćenja i bilježenja dječjih iskaza. Promatranjem i slušanjem djece najčešće smo čuli:

- treba promijeniti ponašanje
- nije promijenila ponašanje
- budem promijenio ponašanje.

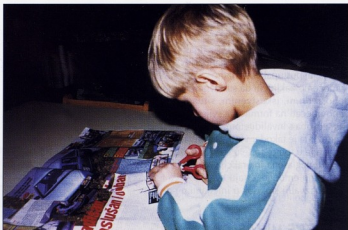
Asja: Nisi promijenila ponašanje!
Marija: Što nisam promijenila?
Asja: Pa ponašanje!
Marija: Ali što?
Asja: Ponašanje. Ponašanje. Ponašanje!

Poticali smo razgovore pitanjem: Što je to ponašanje? U razgovore se kontinuirano uključivalo šestoro djece. Djeca su rekla o ponašanju:

Ponašanje je dok se svadaju. **Iva**
 Ponašanje je kaj budemo bili dobri. **Vedran**
 Ponašanje je pravilo skupine. **Denis**
 Ružno ponašanje je ako se ne ponašaš po pravilima skupine. **Petar**
 Ponašanje je ružno ako nekom uzmeš zečička i skriješ ga. **Luka**
 Lepo ponašanje može biti, a grdo ponašanje je dok špricamo prijatelje. **Ružica**

Planirali smo aktivnosti kako bismo dalje razvijali projekt PONAŠANJE. Kao poticaj poslužile su priče, stihovi, igre uloga, likovne aktivnosti, igre građenja i konstruiranja, knjige, časopisi, novine. Na početku razvoja projekta djeca su ponašanje podijelila na lijepo i ružno:

Lijepo ponašanje je:
 Dok se ne tučeš. **Denis**
 Dok se ne ritaš. **Fabian**
 Dok se ne svadaš. **Iva**
 Dok ne trgaš olovke. **Ružica**

Ružno ponašanje je:
 Dok se tučeš. **Denis**
 Dok rovaš po nosu. **Deni**
 Dok si s prstom pereš zube. **Fabian**
 Dok se ružno igraš. **Ružica**

Tijekom razvoja projekta dječja pozornost je bila usmjerena na pristojno i uredno ponašanje.

Pristojno ponašanje: pozdravljanje kod dolaska i odlaska iz vrtića, lijepa igra s prijateljem bez svade, upotreba "čarobnih riječi": **izvoli - hvala - molim - oprosti.**

Uredno ponašanje: uredan sam kad perem ruke i zube, kad se umivam, uredna mi je soba, uredno odlažem odjeću i obuću, uredni su krevetići.

U priprema za poslijepodnevni odmor odgajateljica je često komentirala:

"Danas je prvi u pidžami bio Petar, a zadnja Melani."

Četverogodišnja Marija je predložila: "Teta, daj to zapiši." I tako je nastala igra Tko je prvi u pidžami? koja je djeci vrlo zanimljiva a poticajna je za razvoj samopouzdanja i samostalnosti. Bilježimo redoslijed svlačenja i oblačenja djece (tko prvi u pidžami, tko drugi, treći, četvrti ...), tko je zadnji je "spori pužić", a

kad postane brži postaje "brzi pužić". Iz ove igre, na inicijativu Frana, razvila se govorna igra Izmišljamo riječi. Npr: harmonika - kronika - tonika - slonika - balonika.

Pitali smo:

- Što je to ponašanje?
- Kakvo može biti ponašanje?
- Kakvo treba biti ponašanje?
- Što znači promijeniti ponašanje?

Djeca su obilježila ponašanje kao: *lijepo, ružno, prijateljsko, strpljivo, opasno, zločesto, najzločestije, bezobrazno, najbezobraznije, štedljivo, pristojno, nepristojno, dobro, čisto, uredno, neuredno, tužno, sretno, zaljubljeno, crno i svijetlo ponašanje.*

Treba se ponašati lijepo, a to znači da se niko ne sme ružno ponašati. **Monika**
Ponašam se lijepo doma i u vrtiću. **Melani**
Tko se ružno ponaša trebal bi dobiti s kuhaćom po goloj guzi. **Branimir**
Ružno se ponaša neko dok nekaj prolje. **Vedran**
Ružno se ponašam dok sam umoran i onda moram iti spat. Doma se ponašam negda ružno, negda lepo, a negda nepristojno. Nepristojno je dok se ružno ponašaš. Ponašanje može biti grdo, ružno, bezobrazno, lijepo grdo i bezobrazno i crno. Crno je dok se zločesto ponašaš. Po danu se ponaša svetlo. **Fran**

Lara, 5 godina

ružno može te vgristi. **Vedran**

Tužan čovjek se ponaša grdo. **Monika.**

Dok sam tužan se ponašam lepo. Djeca su rekla da se treba ponašati: lijepo, dobro, uredno, štedljivo, pristojno i ne smiju se raditi opasne stvari. **Fabian**
Treba se ponašati pristojno! Treba pozdraviti. Glasno! **Petar**
I lepo! Staviti si u zdjelicu koliko možeš pojesti! **Ružica**
I dobro! **Branimir**
Ne biti bezobrazan! **Fran**
Ne raditi opasne stvari! **Marija**
Ne se biti, ne gurati, ne ritati, ne plaziti, ne svadati i papuče obuti. I papučom na sneg ne stati, jer je onda mrzlo i prehladiš se. **Fabian**

Svakodnevno su djeca i odgajatelji pratili ponašanje u životnim situacijama: u igri, za vrijeme obroka, kad su nam u grupi roditelji i posjetitelji. U igri se treba ponašati lepo. **Marin**
To znači kaj se lepo igraš i nakon igre pospremiš. **Fran**
Bez svade se treba igrati. **Asja**
Može se ponašati pristojno za stolom. **Luka**
U gostima se može ponašati lijepo. To je ono kaj lijepo jedeš. **Leo**

U svakodnevnim situacijama u vrtiću spontano su se razvijala pitanja:

- Kako se ponaša sretan čovjek?
- Kako se ponaša tužan čovjek? A dijete?
- Kako se ponašamo prema životinjama?

Djeca su odgovarala:
Dok sam sretna se ponašam lijepo, zato jer su mama i tata doma. Prema životinjama se treba ponašati lijepo i ne sme se plakati jer su to samo životinje i zato jer se prema životinjama treba lijepo ponašati. **Monika**
Prema peseku se treba ponašati lijepo, jer ako se ponašaša

I lepo i pristojno se treba ponašati dok gosti dojdeju. **Denis**

Djeca su, vježbajući postupke ponašanja, zaključila: ako ponašanje nije prihvatljivo, treba ga promijeniti. Pitali smo ih: Što znači promijeniti ponašanje?

Ako bi ja strelal pištoljem kaj već ne bi. **Deni**

Dok se ružno ponašaš, kaj se promijeniš i lepo se ponašaš.

Branimir

Teta to ti znači ako bi vikala na nekoga, a on ne bi bio kriv, onda bi ti trebala promijeniti ponašanje. **Fran**

Kako se može promijeniti ponašanje?

- da si razmisliš
- da obećaš da se nećeš više ružno ponašati
- da ne radiš ono što si radio

PROMJENA PONAŠANJA: obećanje - oprastanje
Obećanje je izvršiti zadanu riječ.

Lažno obećanje je prekršiti zadanu riječ.

Na papiru, na vidljivom mjestu, bilježili smo obećanja. Potaknuta takvim pristupom, djeca su ih rado izvršavala.

Obećanje se treba izvršiti. Obećanje je dok si zločesti i onda

obećaš kaj to već ne boš delal. Kod obećanja mi je najteže obećati. Lažno obećanje je dok obećaš, a onda to ne napraviš. **Fran** Ja obećajem da ne budem već one bombone pojela koje sam pojela. **Ružica**

Više nećem to raditi, to kaj sam radil malo prije, a ne smije se lagati. **Denis**

Ne bom već jela pesek, jer je to opasno. **Sanja** Ja bom štedela papira i vodu. **Asja**

Najčešće, uz pomoć svakodnevnih životnih situacija, djeca su shvaćala da se može pogriješiti, ali da pogreške koje nisu prihvatljive i ugrožavaju druge treba ispraviti, znači promijeniti ponašanje, da nije dovoljno samo obećati a istovremeno kršiti obećanje.

Uočila su vezu: neprimjereno ponašanje - promjena ponašanja - obećanje - mogućnost oprastanja.

Tijekom razvoja projekta djeca su se igrala igre uloga, simboli-

čke i funkcionalne igre: došli su nam gosti, idemo u goste, ja sam mama, na ručku smo ...

U centru za igre s kockama djeca su gradila i konstruirala kućice za "pjetlića koji se lijepo ponašao, zečića koji je bio pristojan, mišića koji nije radio opasne stvari ..." upotrebljavajući različite kocke i lutkice koje su sama izradila.

U centru za likovno izražavanje često su crtala sebe i članove svoje obitelji.

Ja sam nacrtao sebe i cvijeće. Ja se lijepo ponašam i cvijeće se lijepo ponaša. **Branimir**

Nacrtao sam mamu kak kuha. Dobro se ponaša i ne srđi se dok kuha. **Karla**

Nacrtao sam mamu, tatu, Petru i sebe. Pri nama se najljepše ponaša Petra zato jer se zna lepo igrati. **Monika**

U centru za pismenost bilježili smo tijek razvoja projekta, prepričavali priče i stvarali vlastite priče. Koristeći slike, fotografije, ilustracije i reprodukcije djeca

su spontano komentirala ponašanja:

slika dječaka koji više

Dečko se ponaša grdo, jer kriča. **Vedran**

Ponaša se ružno jer otvara usta. **Iva**

Grdo se ponaša jer oče nekog avgristi. Deček oče djevojičicu pojesti. **Martin**

Lijepo se ponaša jer tak lijepo pljeska. **Branimir**

dva nogometaša u igri

Ponašaju se grdo jer se tučeju. **Martin**

Grdo se ponašaju zato kaj je jedan pal. **Melani**

Nogometaši se ponašaju ružno jer ovaj hoće primiti loptu. **Iva**

Nogometaši se ponašaju lijepo. Ovaj jedan je štel vritnuti loptu pa je ovoga drugoga vritnul. **Fran**

Koristeći različite priče i basne djeca su spontano komentirala ponašanja pojedinih likova:

Scar je najbezobrazniji lav. **Fran** uz priču *Kralj lavova*

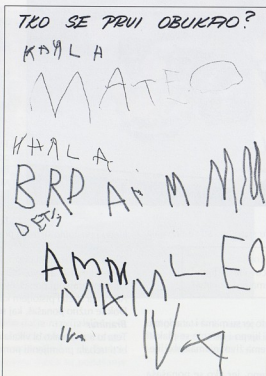
Pjetlić se nije držao obećanja a obećao je, pa je opet obećao i opet obećao. **Marija**

Kokodačica mu je oprostila, ali ne mu je trebala. **Monika** uz priču *Znaj pričekati*

Veliki val je bio zločesti a ne smije se biti zločesti jer je to ružno. Meni kad bi netko uzeo sladoled onda bi ga pljusnul. Kad me netko hoće tući onda dotrčim k tebi. **Branimir**

Veliki val je bio zločesti i zato je završio u rupi. **Denis** uz priču *Veliki i mali lav*

Izradili smo knjigu PONAŠANJE u kojoj se nalaze crteži, dječje

izreke, mišljenja i isječci iz novina i slikovnice (kombinacija crtež - tekst): moje ponašanje, važne stvari u vrtiću, tko prvi u pidžami, što sam učinio dobro i izmišljamo riječi.

Razvoj projekta prema dječjoj inicijativi

Ponašanje:

LIJEPO - RUŽNO - u igri, za stolom, kada su u skupini roditelji, posjetitelji, kad smo u gostima
PRISTOJNO - NEPRISTOJNO -
UREDNO - NEUREDNO
kulturno-higijenske navike
OPASNO
opasne igre
ŠTEDLJIVO
štedimo papir, vodu, kaladont i sapun
OBEĆANJE - LAŽNO OBEĆANJE - OPRAŠTANJE
mogućnost promjene ponašanja i izražavanja.

Prioritet važnosti prema procjeni djece:

UREDNOŠT - za stolom, urednost odjeće i obuće, osobna higijena
POZDRAV - ZAMOLITI - ZAHVALITI - OPROSTITI
IZVRŠITI ZADANU RIJEČ - PROMIJENITI PONAŠANJE
OPASNOŠT - vlastita sigurnost i sigurnost drugih.

Djeca se međusobno usmjeravaju na lijepo, dobro i pristojno ponašanje i potiču na promjenu ponašanja. Janja na stolu se ne sjedi! Piše se! **Eneja** Martin, ponašaš se ružno u igri. Opasno, ružno i grdo. **Denis** Martin bi trebao promijeniti ponašanje. **Marija** Nam već! **Martin** (Martin je promijenio ponašanje i nije se više opasno igrao.)

Sanja trči sa škaricama po sobi. Ne radimo opasne stvari. Sanja ne trčimo sa škaricama po sobi jer je to tužno, nepristojno i opasno. **Marija** Mora promijeniti ponašanje jer je to opasno. **Monika** (Sanja je promijenila ponašanje.)

Baš sam se naljutio jer je Ružica strgala vrećicu od smokija. **Vedran** Ružica se ponaša kak mala beba. Treba se lepo ponašati.

Ružica je promijenila ponašanje. **Sanja** Branimir, nemoj raditi ono kaj se ne sme raditi. Ne sme se plaziti po galeriji jer možeš doći pasti i moreš iti u bolnicu. **Fran** Moreš si potri glavu, nogu i ruku. **Vedran** Promijenio budem ponašanje i ne budem radio opasne stvari.

Branimir
Branimir je promijenil ponašanje. **Vedran**

Ružica, vidla si ve to. Ve si trčala kaj si skoro pala doli. I glavica ti se more raspočiti, naj to već delati. To ti je opasno. **Monika** Objasnite zakaj ste se tukle. No, reči! **Marija**

Ona se z menom bila i ja ž njom. **Ružica**
Ja bom promijenila ponašanje. Promijenila bom igru. **Sanja** Ja ju već nam bila! **Ružica**

U projekt koji je započeo u siječnju 1999. godine uključena su djeca u dobi od 3 do 5 godina.

Djeca su naučila:

- dijeliti s prijateljima igračke, ne jesti pijesak za vrijeme aktivnosti pijeskom i vodom, pospremati igračke nakon igre na određeno mjesto, samostalno dijeliti papir i pastu za zube za vrijeme pranja zubi, pozdravljati kod dolaska i odlaska iz vrtića, zamoliti za uslugu, zahvaliti se za učinjenu uslugu, oprostiti, izvršiti zadanu riječ, biti uredni, brinuti o svojim stvarima.

Odgajatelji su naučili:

- da odrasli vrlo često sputavaju i ograničavaju djecu u razvoju kad misle "oni su mali" jer djeca najčešće mogu i više nego što mi mislimo da mogu
- Planirati aktivnosti na temelju dječjih interesa jer je to obostrano zadovoljstvo i djece i odgajatelja, a učenje je tako učinkovite.

VAŽNO JE

PETAR, 4g.: - POZDRAVITI GLASNO.

TEO, 4g.: - DONIJETI TULIPANE.

MONIKA, 3g.: - ZAHVALITI CVIJEĆE.

JANJA, 3g.: - POSPREMATI IGRAČKE.

KARLA, 3,5g.: - NE PLAKATI.

PASJA, 3g.: - ŠTEDJETI VODU.

I dalje vježbamo postupke i pravila ponašanja u igri, za vrijeme obroka, u posjetima kako ne bismo zaboravili ono što smo naučili, a ujedno nam to pruža mogućnost da naučimo nešto novo.

Nevenka Holetić